

ובית הלל אומרים: כולם נשרפין כאחת. ולא חיישינן לכך שהבשר הטמא יטמא את הפיגול והנותר. כיון שבין כך גזרו עליהם חכמים טומאה.

והוכיח מזה רבי יוסי: עד כאן לא פליגי בית הלל, אלא משום שיש להם טומאה דרבנן. אבל בלאו הכי, לכולי עלמא היה אסור לטמאותם.

אלמא, אסור לטמאות קדשים טהורים, אף שהולכים לאיבוד. והוא הדין לתרומת חמץ טהורה בערב פסח.

ואסיק רבא לקושייתו: קתני להדיא בתשובת רבי יוסי, שאין הנידון של שריפת תרומה טהורה עם הטמאה בפסח דומה להא דרבי חנינא.

ואי סלקא דעתך, דרבי מאיר מדברי רבי יהושע קאמר את דינו, אמאי מהדר ליה רבי יוסי לחלק מדברי חנינא סגן הכהנים?

והרי לא משם הוכיח רבי מאיר את דינו.

אמר ליה רב נחמן: רבי יוסי — לאו אדעתיה! לא היה יודע מהיכן למד רבי מאיר כן.

דהוא [רבי יוסי] סבר, שרבי מאיר מתוך דבריו דרבי חנינא סגן הכהנים קאמר ליה הכי. ולכך השיבו מה שהשיבו.

ולכן אמר לו רבי מאיר: לא משם למדתי. אלא אנא — מהא דהתיר רבי יהושע לטמא תרומה דאזלא לאיבוד קאמינא דשורפין את הטהורה עם הטמאה!

ושוב אמר לו רבי יוסי: ואפילו לרבי יהושע — נמי אינה היא המדה, ללמוד מדבריו

ואם כעדותו של רבי עקיבא, הלא העיד על השמן של תרומה שנפסל בטבול יום, שמדליקין אותו בנר שנטמא בטמא מת. שמאחר ושמן זה בלאו הכי פסול, מותר להדליקו בנר הטמא. ואפילו שנעשה עתה שמן זה טמא, לטמא אחרים.

וטען רבי יוסי לרבי מאיר: אף אנו מודים שכן הוא בתרומה שנטמאת בולד ולד הטומאה ונעשית שלישית לטומאה, ששורפין אותה עם התרומה שנטמאת באב הטומאה, על אף שהיא נעשית שניה ומטמאה אחרים. כיון שבלאו הכי היא פסולה.

אבל תרומה טהורה, על אף שהיא עומדת בין כך להשרף, אסור לטמאותה בערב פסח. ולא רק את הטהורה, אלא אף את התלויה [ספק טמאה] אסור לשרוף עם הטמאה. כי היאך נשרוף את התרומה התלויה עם הטמאה? והרי ספק טהורה היא. ושמא יבוא אליהו ויתיר את ספיקה ויטהרנה!

ולקמן [כ ב] פריך, הא במשנתנו אמר רבי יוסי שלרבי יהושע מותר לשרוף את הטמאה עם התלויה.

ומביאה הגמרא את סיוס דברי התוספתא:

עוד השיב רבי יוסי לרבי מאיר: בשר הקדשים שהוא פיגול [כגון שחישב עליו בעת שחיתתו, לאוכלו חוץ לזמנו או חוץ למקומו], ובשר קדשים הנותר לאחר זמנו, ובשר קדשים הטמא, שדינם בשריפה:

בית שמאי אומרים: אין בשר הפיגול והנותר והבשר הטמא נשרפין כאחת [יחד], לפי שהם נטמאים בכך. ואף על פי שדינם להשרף, אסור לטמאותם.

ואע"פ שבין כך גזרו חכמים עליהם שיטמאו את הידים, אסור לטמאותם בטומאה דאורייתא.

התורה, דברי הכל שורפין את התרומה הטהורה עם הטמאה. כי היות שהיא אסורה באכילה מדאורייתא, הרי היא כטמאה.

אמר ליה רבי זירא לרבי אסי: האם נימא, מתוך כך, קסבר רבי יוחנן, מתניתין באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דרבנן.

והיינו, שהתיר רבי חנינא לשרוף בשר שנטמא באב הטומאה דאורייתא עם בשר שנטמא בוולד הטומאה מדרבנן.

ומאי "מדבריהם למדנו" דקאמר רבי מאיר — מדברי רבי חנינא סגן הכהנים קאמר.

ומה שהתיר רבי מאיר לטמאות את הטהורה בערב פסח, אינו משום דאזלא לשריפה, כדברי רבי יהושע. אלא משום שהיא אסורה באכילה מדרבנן. ומדמה רבי מאיר איסור אכילה דרבנן, לבשר הטמא בטומאה דרבנן, שהתיר רבי חנינא סגן הכהנים לטמאות על ידי בשר הטמא מדאורייתא.

ולפי זה, מותר לטמא את התרומה דוקא בשעה ששית, שאסורה באכילה מדרבנן. אבל בשעה רביעית וחמישית, יודה רבי מאיר שאסור לטמאותה. שהרי אף מדרבנן אינה אסורה באכילה.

או דלמא, טעמא דרבי מאיר לאו משום איסורא דרבנן. אלא משום דאזלא לשריפה, כדברי יהושע. ואם כן, אף בארבע וחמש שעות מותר לטמאותה. והא דקאמר רבי יוחנן "מחלוקת בשש", לאו דוקא קאמר. אלא אף קודם לכן חלקו רבי מאיר ורבי יוסי.

אמר ליה רבי אסי: אין! דוקא בשש קאמר

לתרומה טהורה בערב פסח. דהא מודים רבי אליעזר ורבי יהושע, ששורף את זו בפני עצמה ואת זו בפני עצמה.

והוינן בה: ואמאי אינה היא המדה? הרי מדה ומדה היא! כי כשם שבחבית שנשברה התיר רבי יהושע לטמאות את יין התרומה משום שסופו להטמא, הכי נמי יתיר לטמא את תרומת החמץ הטהורה. שהרי בין כך לאיבוד אזלא.

ומשנינן: שאני התב, בחבית שנשברה בגת, שהתיר לטמא בידים, משום שאם לא יקבל את היין בכלי הטמא, יפול היין לבור ויתערב עם יין החולין שבו, ואיכא הפסד חולין. שהרי מעתה יאסרו באכילה, משום תערובת התרומה הטמאה.

מתקיף לה רב ירמיה: והא במתניתין נמי איכא הפסד דעציב. שאם נאסור לשרוף את הטמאה עם הטהורה, יצטרך להבעיר שתי מדורות ולהרבות בעצים. ומשום הפסד זה נתיר לו לשרוף יחד, ולטמאות את הטהורה.

אמר ליה ההוא סבא לרב ירמיה: להפסד מרובה של יין החולין שבבור חששו. אבל להפסד מועט של תוספת העצים לא חששו.

אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: המחלוקת שבין רבי מאיר לרבי יוסי היא בערב פסח בשעה שש. שאין תרומת החמץ אסורה בה אלא מדרבנן. אבל מן התורה עדיין היא מותרת באכילה. ומשום כן אסר רבי יוסי לטמאותה.

אבל בשעה שבע, שאסור בה החמץ מן

אבל דבר שאיסורו הוא רק מדרבנן לא התירו.

אלמא, לא פליגי רבי מאיר ורבי יוסי אלא באיסור דרבנן בלבד, דהיינו בשעה ששית. אבל בשעה שביעית שאיסורה מן התורה, כולי עלמא מודו ששורפין טמאה עם הטהורה.

ודחינן: מהתם ליכא ראיא.

כי דילמא לעולם פליג רבי יוסי אף בתחלת שבע. ואף על גב שהתרומה אסורה אז מן התורה, מכל מקום אין עליה שם טמאה. הלכך אסור לטמאותה.

ושאני התם, פגול ונותר, דלא משום איסורם התירו בית הלל לטמאותם. אלא משום דבלאו הכי אית להו טומאה מדרבנן.

וכדתנן: **הפיגול והנותר מטמאין את הידים**. שכל הנוגע בהם ידיו נטמאות. וגזרו על טומאה זו, כדי למנוע את הכהנים מלפגל את הקרבן, ומלהתעצל באכילתו, ולהותיר ממנו לאחר זמנו. ולא גזרו על כל הגוף, אלא על הידים בלבד.

ועוד מוכחינן: **לימא מסייע ליה לרבי יוחנן** מהא דתניא:

הפת שעטיפשה ונפסלה מלאכול לאדם, ועדיין הכלב יכול לאכלה, הרי היא מטמאה טומאת אוכלין בכביצה. מאחר וכבר חל בה שם אוכל, וכבר ירדה עליה תורת טומאה, שוב אין היא פוקעת ממנה עד שתפסל מאכילת כלב.

רבי יוחנן דנחלקו⁽¹⁾, ולא קודם לכן. ומדברי רבי חנינא סגן הכהנים למד רבי מאיר את דינו. ולא מדברי רבי יהושע.

איתמר נמי כן:

אמר רבי יוחנן: מתניתין באב הטומאה דאורייתא, וולד הטומאה דרבנן. ומאי "מדבריהם למדנו" דקאמר רבי מאיר — מדברי רבי חנינא סגן הכהנים שהתיר לטמא שלישי דרבנן בטומאת שני. וטעמיה דרבי מאיר הוא, משום שאסורה התרומה בשעה ששית מדרבנן. ויליף איסור דרבנן מטומאה דרבנן, שמותר לטמאותו.

ומחלוקת בשש. אבל בשבע — דברי הכל שורפין!

וקודם שש, לדברי הכל אין שורפין את הטהורה עם הטמאה. משום שאף איסור דרבנן אין בו.

ומוכחינן: **לימא מסייע ליה ברייתא לרבי יוחנן**, דאמר "בשבע דברי הכל שורפין".

דהא שנינו לעיל: השיב רבי יוסי לרבי מאיר: **בשר הפיגול ובשר הנותר והבשר הטמא — בית שמאי אומרים: אין נשרפין כאחת**, כדי שלא יטמא הבשר הטמא את הפיגול והנותר.

ובית הלל אומרים: נשרפין כולם כאחת, כיון שבלאו הכי אסורים הפיגול והנותר באכילה.

וקסבר רבי יוסי, שהתירו בית הלל לטמא דוקא פיגול ונותר, שאסורים מדאורייתא.

ששית למעוטי שעה שביעית.

1. רש"י. והקשו תוספות, דלמא נקט שעה

מאיר: לא מיבעיא לרבי אליעזר שמחמיר ואוסר לעיל [בחבית שנשברה בגת] לטמאות את היין ביד על אף שסופו ליטמא מעצמו. דלדידיה, ודאי אסור לטמא את תרומת חמץ.

אלא **אפילו לרבי יהושע דמיקל התם**, לא הקיל אלא משום הפסד החולין. אבל בתרומת חמץ לא הקל.

ואף אם הקל רבי יהושע אף בתרומת חמץ בפסח לטמאותה, הרי **כי מקיל**, דוקא בתרומה תלויה הקל, לשורפה עם ה**טמאה**. וכמו שמצינו שהקל בתרומה תלויה לגרום לה טומאה מאליה.

אבל בשריפת תרומה **טהורה עם הטמאה** — לא הקל.

ותו הוינן בה: **אי הכי** — דמתניתין בבשר שנטמא בולד הטומאה דרבנן — **אמאי** השיב רבי יוסי "**אינה היא המדה**"?

והרי **מדה ומדה היא**. ושפיר הוכיח רבי מאיר, שכשם שמותר להוסיף טומאה על בשר טמא מדרבנן, כן מותר לטמא תרומת חמץ בשעה ששית האסורה מדרבנן.

אמר רבי ירמיה: **הבא** במתניתין, איירי

ואם היא של תרומה, אף שעדיין היא טהורה, הרי היא **נשרפת עם** התרומה **הטמאה בפסח**. שמאחר וכבר אינה ראויה לאכילת אדם, אין חיוב לשומרה מטומאה.

והך ברייתא ודאי בשיטת רבי יוסי נשנתה. שהרי לרבי מאיר, אף פת הראויה לאכילת אדם נשרפת עם הטמאה, ולא דוקא פת שעיפשה.

ומכך שמודה רבי יוסי בתרומה שאינה בת אכילה, שמע מינה שמודה בתרומת חמץ בתחלת שבע, שמותר לטמאותה. שהרי כבר אינה בת אכילה מן התורה, וכדברי יוחנן.⁽²⁾

ודחינן: **שאני התם**, בפת שעיפשה, דמצד המציאות אינה ראויה לאכילה, אלא **עפרא בעלמא הוא**. ולא דמי לחמץ בתחלת שבע, שעדיין מציאות אוכל הוא, אלא שמחמת האיסור אי אפשר לאוכלו.

והוינן בה: לרבי יוחנן, דאמר מדברי רבי חנינא סגן הכהנים למד רבי מאיר — **אי הכי, מאי** השיבו רבי יוסי: "**ומודים רבי אליעזר ורבי יהושע**, ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה"? והרי לא מדבריהם הוכיח רבי מאיר את דינו.

ומשנינן: **הכי קאמר ליה רבי יוסי לרבי**

רבי עקיבא שפיר שמעינן לה, דהא אין לחלק בין פסול לאיסור, מכל מקום אי לאו דיליף רבי מאיר כן מדבריו, לא הוי מדמינן לה מסברה.

2. ומדמי תרומה שעיפשה, לתרומת חמץ בשעה שביעית. אבל סבירא ליה, דאין לדמותו לחמץ בשעה ששית, כיון דלא אזלא לאיבוד אלא מחמת גזירת חכמים. תוספות.

ועוד קשה, הא בשעה ארבע וחמש אכתי לא אזיל החמץ לאיבוד. שהרי יוכל למצוא לו אוכלים.

ופירשו, דדייק כן מדקאמר רבי יוחנן "בשבע דברי הכל שורפין". ואי למד רבי מאיר את דינו מרבי יהושע, מנלן דכן הוא אף לרבי יוסי בשבע. הא רבי יוסי לא יליף מהתם, משום דשאני התם דאיכא הפסד חולין. ואף דמדברי

רבי מאיר לטעמיה, דאמר: טומאת משקין
לטמא אחרים אינה אלא דרבנן!

שמן התורה אין משקין מטמאין כלל, לא
אוכלין ולא משקין. לפיכך, המשקין
שנטמאו בשרץ אינם מטמאים את הבשר
אלא מדרבנן בלבד. והתיר רבי חנינא סגן
הכהנים לטמאותו טומאה דאורייתא, על ידי
הבשר שנטמא באב הטומאה.

יןקסבר רבי ירמיה כאביי או כרב אדא בר
אהבה, דאמרי לעיל, שאוכל מטמא אוכל
בקדשים מדאורייתא. ודלא כרבינא משמיה
דרבא].

ורבי יוסי לטעמיה, דאמר: טומאת משקין
לטמא אחרים היא מדאורייתא!

ואיירי מתניתין במשקין שנגעו בכלי שנטמא
בשרץ. שהכלי הוא ראשון, והמשקין הם
שניים. והם עושים את הבשר לשלישי מן
התורה.⁽⁴⁾

ודוקא משום כך התיר רבי חנינא סגן

בבשר קדשים שנטמא במשקין שנטמאו
מחמת שרץ. ועליו אמר רבי חנינא שמתר
לשורפו עם בשר שנטמא באב הטומאה.

ולאו דוקא הוא. אלא נטמאו המשקין בכלי
שנגע בשרץ, ואינם אלא שניים לטומאה,
והבשר שלישי. שאם לא כן, הרי הבשר שני,
ומאי תוספת טומאה איכא? הא מעיקרא הוא
שני והשתא נמי שני. רש"י].

ופליגי רבי מאיר ורבי יוסי בטומאתו.

רבי מאיר סבר, אינו טמא אלא מדרבנן.
לפיכך שפיר הוכיח שהוא הדין לתרומת
חמץ בשעה ששית האסורה מדרבנן, שמתר
לטמאותה.

ורבי יוסי סבר שהבשר טמא מדאורייתא.
ודוקא משום זה התיר רבי חנינא להוסיף לו
טומאה. אבל אם אינו טמא אלא מדרבנן,
אסור להוסיף לו טומאה. והוא הדין לאיסור
דרבנן.

ואזדא רבי מאיר לטעמיה, ורבי יוסי
לטעמיה.⁽³⁾

אוכל אחר אינו מטמא. דלכולי עלמא אין אוכל
מטמא אוכל בחולין. תוספות.

ויעוין בצל"ח שכתב בשיטת הרמב"ם, דרבי
יוסי אף בשיטת עצמו אמר כן. ואף דבחולין לית
ליה טומאת משקין לטמא אחרים, אבל בקדשים
הם מטמאים מן התורה. ורבי מאיר פליג, וסבר
דאף קדשים אינם מטמאים מן התורה.
ויעוין בשפת אמת שהאריך בשורש
מחלוקתם.

ויעוין עוד לקמן יז ב בהערה 1.

4. וליכא למימר דמטמא אותו רק מדרבנן,

3. וקשה, הא בלאו הכי לא אמרה רבי יוסי אלא
בשיטת רבי עקיבא רבו, וליה לא סבירא ליה
הכי. ואף רבי מאיר בהכרח יודה, דכך היא
שיטת רבי עקיבא. דהא אמר כן להדיא לקמן,
ודריש "יטמא" ו"טמא". ואם כן במאי פליגי?

ותיזין רבי יוסף איש ירושלים, דיסבור רבי
מאיר בשיטת רבי עקיבא, ד"יטמא" דכתיב
במשקין, היינו הכשר. ודוקא ב"יטמא" דכתיב
באוכלין דרש רבי עקיבא כן.

והא דיש למשקין טומאת עצמן, נפקא לן
מהא דאוכל שני עושה שלישי בחולין לרבי
עקיבא. ובהכרח דמטמא את המשקין. שהרי

היחיד לחומרא. אבל אין המשקין מטמאים אחרים אלא מדרבנן. וספיקא דרבנן לקולא.

וכן היה רבי אלעזר אומר בדבריו.

רבי יהודה אומר: אף כשהתעורר ספק באם טימאו המשקין דבר אחר, **לכל** דבר ספיקו **טמא!** בין אם ספק טמאו אוכלין, ובין אם ספק טמאו כלים.

דקסבר, טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא, ומטמאין בין כלים ובין אוכלין. דכתיב "וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא".

ואף דכתיב "יִטְמָא", חשבינן ליה כאילו כתיב "יִטְמָא".

ומדסמיך ל"כל כלי", משמע שמטמא אף כלים.

הכהנים לטמאותו על ידי הבשר שנטמא באב הטומאה, ולעשותו שני.⁽⁵⁾

דתניא: ספק משקין טמאין [כגון שפשט אדם טמא את רגליו למשקין טהורין, וספק נגע בהם ספק לא נגע] — לענין ליטמא טומאת עצמם, ספיקם להחמיר. והרי הם **טמאים מספק.**

ואם היה מקל בידו, ובראש המקל ישנם משקים טמאים, וזרקו לבין ככרות טהורים, וספק אם נגעו המשקין בככרות או לא⁽¹⁾ — כיון שהנידון הוא לענין **לטמא אחרים**, ספיקם להקל.

לפיכך, הככרות טהורים — **דברי רבי מאיר!**

דקסבר, טומאת המשקין עצמם היא דאורייתא. כדכתיב "וכל משקה אשר ישתה בכל כלי, יטמא". וספק טומאה ברשות

5. והרמב"ם בפירוש המשניות פירש כרבי ירמיה. ופסק כרבי מאיר, דטומאת משקין לטמא אחרים דרבנן. אבל בדין משנתנו פסק כרבי יוסי, דאין שורפין תרומה טמאה עם הטהורה. ולהמבואר בסוגיין תרתי דסתרי נינהו. מיהו למובא לקמן [זו ב הערה 1] בדעת הרמב"ם דטומאת משקין לטמא קדשים דאורייתא היא, אתי שפיר. צל"ח.

1. והכי תנן בטהרות. ובדוקא נקיט כהאי גוונא, ולא בגוונא דרישא [דטמא פשט רגליו במשקין וספק נגע בהם, ואחר כך נגעו משקין אלו באוכלין]. משום דבכהאי גוונא, פשיטא דאף האוכלין נטמאים. שהרי כבר נפסקה על המשקין לגבי עצמם טומאה ודאית, כדין ספק טומאה ברשות היחיד. פני הושע.

משום דבהכרח איירי מטומאה דאורייתא. דאי מדרבנן, אין כאן שום תוספת טומאה. שהרי הכלי עשה את המשקין לראשונים. וכדקיימא לן "כל הפוסל את התרומה, מטמא את המשקין להיות תחלה". ועשו המשקין את הבשר לשני. ואף עתה אינו נעשה על ידי הבשר הראשון אלא שני בלבד.

ולפי זה, רבינא דאמר "אין אוכל מטמא אוכל" אף בקדשים, בהכרח פליג אהאי שינויא. ויעמיד את דברי רבי חנינא סגן הכהנים בתוספת טומאה דרבנן, ובלא משקין. ורבי מאיר מדבריהם דרבי יהושע קאמר, וכשינויא דריש לקיש. רש"י.

מיהו, למבואר בתוספות לעיל, דעדותו של רבי חנינא נשנתה קודם גזירת "משקין תחלה", אין הכרח לזה.